

ZADRUGA.

List za razpravo národno-gospodarskih vprašanj.

Glasilo zveze slovenskih posojilnic.

„Z združenimi močmi!“

Štev. 5.

V Celji, 31. maja 1885.

Tečaj II.

Izhaja vsak mesec enkrat. Velja za celo leto s pošiljanjem vred 1 gld. 50 kr. — Inserati po dogovoru. — Naročnine, inserati in dopisi naj se pošiljajo uredništvu v Celji, glavni trg št. 105.

K o dolgo ostanejo vloge pri hranilnicah.

II.

V poprejšnji številki tega lista bavili smo se z vprašanjem, kako dolgo ostanejo večinoma posredno hranilne vloge pri posojilnicah, in smo pri tem našli, da se je leta 1881. pri 232 posojilnicah, katere so nam dale dotični povod, 54.08 procent vsih vlog nazaj vzelo, in da so se tedaj v 22 mesecih vse pri posojilnicah vložene vloge nazaj vzele, in da torej ostanejo vloge posredno 12 mesecev v blagajnici.

Proti svarilom navade predolgo obročenih posojil, zlasti hipotekarnih posojil sklicuje se vedno na hranilnice. V istini se je temu nasproti, ne oziraje se na druge razmere, katere dovolijo morda hranilnicam daljše obročenje posojil, naglaševalo, da se vloge pri hranilnicah manje vspreminjajo, in ostanejo posredno dalje časa hranilnici na razpolago. Ta trditev se pa doslej s številkami še nij dokazala, in se tudi ni mogla dokazati, ker potrebnih poročil o gibanju glavnin v posojilnicah manjka. Ker se je zdaj ta pomanklej vsaj deloma odstranil in se je za oni del avstrijskih posojilnic našlo povprečno trajanje vlog, hočemo v primerjenju ravno tisti račun za hranilnice izpeljati.

Tudi tukaj vzamemo v podlago leto 1881. in posnamemo dotična poročila po „statističnem letniku“ za to leto. O stanju in gibanju vlog v 335 leta 1881. obstoječih hranilnicah dobimo v tablici A navedeni spregled.

Iz teh navedb preračunimo, kakor smo storili tudi pri posojilnicah, katero obrestno mero posrednega vložnega stanja imajo mej letom 1881. nazaj vzete vloge, in v katerem času se tedaj vse vloge nazaj vzamejo, in kako dolgo poprek ostanejo vloge v blagajnicah.

Dosledice sestavljene so v naslednji tablici B.

Tablica A.

Dežele:	Posrednje stanje vlog gold.	Nazaj vzeti zneski gold.
Spodnja Avstrija:		
Dunaj	139,970.374	45,074.069
okolica	72,907.194	17,052.266
Spodnja Avstrija	212,877.568	62,126.335

Dežele:	Posrednje stanje vlog gold.	Nazaj vzeti zneski gold.
Gornja Avstrija	62,138.636	13,726.471
Solnograško	7,967.766	2,901.562
Tirolsko in Predarlško	32,287.703	10,457.509
Štajarsko	81,673.826	26,282.233
Koroško	14,304.344	3,128.617
Kranjsko	14,828.002	2,839.673
Primorsko	4,434.330	1,599.721
Češko	249,338.371	71,854.572
Moravsko	46,276.874	12,863.982
Šlezija	11,685.170	2,765.266
Galicija	27,884.019	9,349.249
Bukovina	2,534.885	1,132.137
Dalmacija	270.583	62.805
Država	768,402,080	220,333.802

Ko se je tedaj pri 232 posojilnicah, katere bile so podlaga naše prejšnje preiskavi leta 1881. 54.08 procent vsih vlog nazaj vzelo, je znašal ta znesek pri hranilnicah le nekaj čez polovico vsega.

Pri posojilnicah ostanejo vloge posredno 11 mesecev; pri hranilnicah znaša pa ta čas skoraj še jedenkrat toliko namreč 21 mesecev. Le v jedni deželi kažejo posojilnice ugodnejšo razmero, kakor hranilnice, namreč na Gornjem Avstrijskem; v vseh deželah, iz katerih imamo za posojilnice podatke, kažejo posojilnice izdatno krajše obroke. Pogled na tablico zadostuje, da se to za vsako posamezno deželo dokaže; naj nam zadostuje toliko, da kažemo na očitvidno različnost na Dolenjem Avstrijskem. Tukaj ostanejo namreč hranilnične vloge 2 $\frac{1}{2}$ krat tako dolgo v blagajnici, kakor posojilnične in sicer na deželi ne popolnoma 2krat, na Dunaji in v predmestjih pa več kot 6krat tako dolgo.

Mora se pa pri tem tudi še opomniti, da hranilnice vse obresti, katere izplačajo, tedaj tudi mej letom ali mej poluletem izplačane, popred kapitalizirajo in jih smatrajo kot nazaj plačane vloge, posojilnice pa vsaj tekom računске dobe izplačane obresti ne kapitalizirajo popred in jih ne smatrajo kot vloge. Na tak način kažejo pri hranilnicah nazaj vzete vloge višji znesek, kakor je to pri (Nadaljevanje na zadnji strani.)

Opravljeni izkaz slovenskih

Število	Posojilnica	omejena ali neomejena zaveza ali poročilo udov	upravno leto	denarni promet v gld.	Število zadržnikov ali udov	vplačanih deležev v gld.	Hranilne vloge							
							se obrestujejo po %.	Stanje leta 1883.	vloženo	vzdig-neno	izplačanih obrestij	pripisanih obrestij	stanje koncem l. 1884.	število vložnikov
Na Štajerskem:														
1.	Celje**) 1).	neomej.	4	442686	843	7608	5	93333	226819	112562	1376	5165	212755	429
2.	Maribor	omej.	3	483316	644	18700	4 1/2	131868	69450	32882	366	6830	175267	198
3.	Mozirje***)	neomej.	10	354060	?	1860	5	90529	83114	36895	5130	1189	136738	?
4.	Ljutomer**)	"	11	134084	297	18969	5	95267	45561	34048	215	5417	112197	373
5.	Ormož	"	9	164115	267	10791	6	12576	17625	6354	279	987	23847	?
6.	Ptuj	"	1	127735	360	5883	5	—	41423	5911	111	828	35512	114
7.	Šoštanj**)	omej.	11	163470	609	12080	5	92999	41983	45807	800	4285	98000	296
8.	Žavec	neomej.	4	158780	565	5650	5	42214	61206	22923	1480	902	77569	317
9.	Sevnica**)	"	2	62892	247	587	5	13770	17577	11873	171	410	19474	125
10.	Pišece	"	1	17237	127	167	5	—	598	—	—	—	598	9
11.	Slatina	"	1	15266	72	127	5	—	3495	1676	18	21	1840	18
12.	Makole**)	"	1	10997	121	155	5	—	6698	520	—	5	6328	28
13.	Konjice**)	"	1	53402	211	353	5	—	44359	7133	—	124	37350	86
	vkup		2188010	4363	82930		572556					937475	
Na Kranjskem:														
14.	Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani***)	omej.	3	196757	32	10000	4 1/2	37683	19518	11535	44	1856	45666	91
15.	Obrtnijsko društvo v Ljubljani	"	29	721444	2386	16364	5	100947	47549	38906	1009	4546	114720	240
16.	Metlika***)	neomej.	5	598088	412	7416	5	59285	64022	19876	6262	?	104717	?
17.	Postojna	omej.	2	84003	114	6980	5	4617	6492	3050	82	264	7970	82
18.	Vrhnika***)	"	3	446592	65	6500	5	50885	64960	38258	333	2466	78833	374
19.	Hranilno in posojilno društvo v Ljubljani ²⁾	"	?	?	?	3370		?	?	?	?	?	?	?
	vkup		2016854	3009	50630		253417					351906	
Na Primorskem:														
20.	Koper	neomej.	1	13388	99	495	5	—	4791	—	33	25	4791	?
21.	Gorica	omej.	1	13881	65	2735	5	—	3846	—	—	52	3846	18
Na Koroškem:														
22.	Št. Jakob v rožni dolini	omej.	12	344093	?	60370	4 in 5	57502	34983	27626	3285	2870	67729	?
	vse vkup		4796256	7536	197160		863475					1365747	

1) Posojilnicam po 5 1/2 % posodila 24.000 gld. a) za 3 leta 1881, 1882, 1883.
b) Davek tudi v tem znesku.

2) Za 1884. l. še ni računa.

**) Stanje do 31/3 885.

***) Daja tudi neudom posojila.

posojilnic in stanje leta 1884.

Posojila														Stanje koncem leta 1884.				Zadruga imela je l. 1884.			Reservni fond znaša koncem l. 1884.
se obrestujejo po %	stanje leta 1883	dana	vrnena	stanje koncem leta 1884								zadruga si je izposodila	gotovine v blagajnici	pri drugih zavodih ali v državnih listinah naložen denar	Čisti dobiček l. 1884.	upravnih stroškov		Reservni fond znaša koncem l. 1884.			
				skupna svota	od tega je						na dolžna pisma					goldinarjev	goldinarjev		goldinarjev		
					vknjiženo		na menjice		na dolžna pisma												
					gold.	strank	gold.	strank	gold.	strank											
6 in 5 $\frac{1}{2}$	120373	137585	31421	226537	791	17320	29	42150	76	167067	686	22810	6820	27551	2713	1268	25	136a)	7114		
6, 5 $\frac{1}{2}$ in 5	109940	173150	117606	165484	584	?		?		?		—	2629	33000	3266	1079	?	?	3192		
6	94213	77435	55417	116230	?	?		?		?		—	513	43000	2426	1730 b)	?	?	20056		
6	109149	22463	13858	117754	283	—	—	117754	283	—	—	—	9988	16366	422	957	284	106	8972		
8	26789	59309	36950	49148	236	10249	44	32394	159	6505	33	8592	866	250	811	385	?	?	5393		
6	—	54985	5842	49143	338	—	—	—	—	49143	338	7000	1713	100	645	228	—	—	722		
9	105547	31252	37174	98279	609	—	—	—	—	98279	609	—	2018	14600	316	1387	?	?	12209		
6	46081	59618	12403	93296	537	—	—	—	—	93296	537	10000	917	—	1355	327	13	—	3375		
6	12770	26794	8789	30775	228	1400	9	1250	3	28125	216	9000	810	—	514	239	—	—	752		
7	—	6895	—	6895	118	—	—	—	—	6895	118	6000	105	1	23	17	—	—	314		
6	—	5972	435	5537	69	—	—	—	—	5537	69	4700	70	101	—	94	—	—	191		
7	—	12041	—	12041	120	—	—	—	—	12041	120	8200	407	101	10	17	—	—	141		
6	—	38231	10	38271	201	—	—	—	—	38271	201	—	1107	—	153	57	—	—	508		
	<u>624862</u>			<u>1009390</u>								<u>76302</u>		<u>135070</u>	<u>12654</u>	<u>7785</u>			<u>62939</u>		
6	37162	81261	64964	53460	97	13601	28	39859	69	—	—	—	7168	—	1019	77	220	?	1300		
6	143202	280691	267101	156792	2131	—	—	156792	2131	—	—	10000	3583	—	1305	1330	?	?	14312		
6	67692	269612	222837	113958	?	7445	—	106513	?	—	—	—	2374	—	1212	199	551	103	1212		
8	13289	29523	21974	20837	90	1300	7	13000	47	6237	36	5000	439	57	475	177	—	—	275		
6	53134	157272	125224	84183	?	—	—	78783	?	5400	?	—	1655	5630	1353	967	?	?	1970		
	<u>7536</u>	<u>?</u>	<u>?</u>	<u>7536</u>	<u>?</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>603</u>		
	<u>322015</u>			<u>436766</u>								<u>15000</u>		<u>5687</u>	<u>5364</u>	<u>3250</u>			<u>19672</u>		
6	—	5340	10	5330	90	—	—	—	—	5330	90	1000	1021	1	—	35	—	—	171		
6	—	6765	—	6765	32	—	—	—	—	6765	32	—	176	—	115	?	—	—	63		
5 in 6	<u>113024</u>	<u>120541</u>	<u>111987</u>	<u>133495</u>	<u>?</u>	<u>—</u>	<u>—</u>	<u>91257</u>	<u>?</u>	<u>42248</u>	<u>?</u>	<u>—</u>	<u>440</u>	<u>12000</u>	<u>680</u>	<u>831</u>	<u>962</u>	<u>—</u>	<u>5250</u>		
	<u>1059901</u>			<u>1591746</u>								<u>92302</u>		<u>152758</u>	<u>18813</u>	<u>11901</u>			<u>88095</u>		

posojilnicah na tam navadni način. V istini so tedaj pri hranilnicah razmere še ugodnejše, kakor se to pri zgornjej tablici vidi.

Tablica B.

Dežele:	Nazaj vzete vloge v procentih obstanka %		Vse vloge se nazaj vzamejo v mesecih		Posredno trajanje vlog mesecev	
	posojilnice	hranilnice	posojiln.	hraniln.	hraniln.	posojiln.
Spodnje Avstrijsko:						
Bunaj in predmestja	204.83	32.02	6	37	3	18 ^{1/2}
okolica	43.83	23.38	27	51	13 ^{1/2}	25 ^{1/2}
Spodnje Avstrijsko	74.36	29.14	16	41	8	20 ^{1/2}
Gornje Avstrijsko	18.86	22.10	64	54	32	27
Solnograško	?	26.25	?	46	?	23
Tirolsko in Prekarlsko	?	32.39	?	37	?	18 ^{1/2}
Štajarsko	66.15	32.18	18	39	9	19 ^{1/2}
Koroško	27.85	21.87	43	55	21 ^{1/2}	27 ^{1/2}
Kranjsko	29.32	19.65	41	61	20 ^{1/2}	30 ^{1/2}
Primorsko	?	36.08	?	33	?	16 ^{1/2}
Češko	50.73	28.82	24	41	12	20 ^{1/2}
Moravsko	61.83	27.80	20	43	10	21 ^{1/2}
Šlezija	84.79	23.66	14	51	7	25 ^{1/2}
Galicija	60.65	33.53	20	36	10	18
Bukovina	122.79	44.66	10	27	?	13 ^{1/2}
Dalmacija	?	23.21	?	52	?	26
Država	54.08	28.67	22	42	11	21

III.

Na te izpeljave pred vsem drugim opomnimo, da smo tudi mi tega mnenja, in smo to tudi že v „Zadrugi“ izrazili, da pridobitev prometne glavnine za posojilnice potom hranilnih vlog zna z nevarnostmi združena biti, ker se znajo namreč te v kratkih obrokih nazaj vzeti, nasprotno pa se izostale terjatve ne morejo tako hitro dobiti in da bi se iz tega vzroka priporočalo, da se prometna glavnina posojilnic, ako mogoče po zadržanih deležih, tedaj po stalnem denarji, pridobi. Pristavili pa smo že takrat, da se je pri naših novo-otvorjenih družtvih večinoma nazor malih deležev sprejel zategadel, da se na jednej strani zamore porabiti davščine olajšava v smislu postave dne 27. decembra 1880, na drugej strani pa se pri današnjem slabem položaji našega kmetskega stanu od kmetskih zadrug večja deležna vplačila dajati ne morejo. Mi moramo reči vzeti, kakoršne so. Posojilnice so se in se bodo osnovali, da se kmetskemu stanu dajo cenejši denarni pomočki na razpolago, kakor to stori za to nastavljeni zasebni denarni pospešitelj, dalje pa tudi skušnjava, da ljudje pristopijo pri nas še le tedaj denarnemu zavodu, ako hočejo od njega zahtevati posojilo, to se pravi tedaj, če so v denarnih stiskah. Kako pa bi se moglo od takega zahtevati, da naj vplača popred visoki znesek; naše posojilnice so tedaj vsaj toliko časa, da se materialno stanje našega kmetskega stanu izdatno ne zboljša, prisiljene, pridobivati si prometne glavnine po hranilnih vlogah in po posojilih.

Štatistika pa kaže, da se hranilne vloge pri posojilnicah posredno ne pustijo tako dolgo ležati, kakor pri hranilnicah, ker se namreč pri posojilnicah povprek le po 11 mesecev, pri hranilnicah pa po 21 mesecev pustijo; vendar se mora povdarjati, da naše posojilnice večinoma le posojila proti osebni veresiji na 6 mesecev zapadlega časa dajejo; tako na primer je celjska posojilnica pri izposojenih 185.054 gold. le 9030 gld. na čisto hipotekarno veresijo oddala. Dalje je delokrog naših posojilnic v primeru hranilnic mali, in so predstojniki posojilnic večjidel premožnejše osebe, ki deloma z lastnim premoženjem, deloma pa z osebnim kreditom ako bi bila posebna sila, to se pravi pri kakem naskoku hranilnih vložnikov, zavod rešiti zamorejo, da mu nij treba izjavati, da ne more dalje izplačevati; vse drugače pa je pri hranilnicah, kjer so hranjene visoke svote večkrat po milijonih kot hranilne vloge, kako se zamore taki zavod pri kakem naskoku hranilnih vložnikov rešiti? Razven tega hranilnice tudi nimajo stalne naložne glavnine, kakor jo imajo posojilnice v deležih. Da se pri hranilnicah hranilne vloge posredno dalje ležati pustijo, kakor pri posojilnicah je tudi zaradi otročjih denarjev, in zavoljo tega, ker se ljudje še niso navadili, da bi smatrali posojilnice kot hranilnice. Toda to, da se pri hranilnicah hranilne vloge dvakrat tako dolgo ležati pustijo, kakor pri posojilnicah, nij še vzrok, da bi se zadnje smele popolnoma znebiti hranilnih vlog, ker je še le v časih finančnih prevratkov bati mnovega izplačevanja hranilnih vlog, ako pa nastopi taka doba, trpele bodo tudi hranilnice, kakor sploh vsi denarni zavodi samo s tem razločkom, da se pri hranilnicah zaradi velikih denarnih svot hitre otetbe ni nadjati, naše posojilnice pa, posebno tiste manjšega in srednjega delokroga se z osebnim posredovanjem načelstva ali pa drugih odličnih udov veliko lažje iz začasne denarne stiske rešiti dajo.

Če ostanejo tedaj naše posojilnice pri današnji navadi, ako namreč posojila na hipotekarni kredit le izjemno dovoljujejo, ako dalje na to pazijo, da si pridobijo potrebni, redni kredit pri kakem večjem denarnem zavodu in razven tega rezervnine zaloge v papirjih, ki se dajo vsaki čas izmenjati, naložijo, bodo zaradi tega, da se jim hranilne vloge odtegnejo, težko prišle v zadrego. Iz previdnosti pa bi svetovali, da se sprejemajo večje vloge le od takih strank, o katerih je gotovo, da so zavodu principijelno naklonjeni; dalje je neobhodno potrebno, da se večjih hranilnih vlogah dogovorijo 6 do 12 mesečni odpovedni obroki.

Če bi se pa enkrat po večjem materialno stanje našega kmetskega stanu, za kterege vendar v prvej vrsti naše posojilnice obstoje, zboljšalo, in ko bo enkrat naše kmetsko ljudstvo zadržni princip bolje spoznalo, potem bomo mi prvi, ki bomo gledali na to, da se delajo večji deleži, kajti le tako bodo postale posojilnice neodvisne od vsih prememb finančnega življa ali pa političnih zmešnjav.